1. ULUSLARARASI AKTİF YAŞLANMA VE KUŞAKLAR ARASI DAYANIŞMA KONGRESİ

1ST INTERNATIONAL CONGRESS ACTIVE AGING AND INTER-GENERATIONAL SOLIDARITY

14 MART 2019

HİLTON OTEL ZEYTİNBURNU - İSTANBUL

www.aktifyaslanmakongresi.org

1. ULUSLARARASI AKTİF YAŞLANMA VE KUŞAKLAR ARASI DAYANIŞMA KONGRESİ

1ST INTERNATIONAL CONGRESS ACTIVE AGING AND INTER-GENERATIONAL SOLIDARITY

ULUSLARARASI AKTİF YAŞLANMA VE KUŞAKLAR ARASI DAYANIŞMA KONGRESİ

Kongre Başkanı
Doç. Dr. Haluk ŞENGÜN

Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları: 03/2019

1. Baskı: MART 2019
Yayıncı Sertifika No: 36934
E-ISBN: 978-605-7594-18-1

Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları
Bu kongre özet/tam metin kitabının her türlü yayın hakkı GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI'na aittir. Yayınevinin yazılı izni olmadan, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayını, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz. **Kitapda yer alan özet metin içerik sorumluluğu, görseller, grafikler, direkt alıntılar ve etik/kurum iznine yönelik sorumululuk ilgili yazarlara aittir. Yayınevi, destekleyen kurumlar, düzenleyen kurum(lar) ve kongre yönetimi bu konuda bir yükümlülük ve hukuki sorumluluğu kabul etmez, hukuki yükümlülük altına alınamaz.** Bu konuda Güven Plus Grup Danışmanlık bünyesinde hazırlanan ve yayınlan bu eser ISO: 10002:2014-14001:2004-9001:2008-18001:2007 belgelerine sahiptir. Bu eser TPE "Türk Patent Enstitüsü" tarafından 2016/73332 tescil numarası ile markalı bir eserdir. Kongremiz ulusal ve uluslararası nitelikte olup, akademik teşvik kriterlerini karşılamaktadır. Kongre kitabı E-ISBN'li olup Kültür Bakanlığı Milli Kütüphaneler Tarafından Taranmakta ve 18 Farklı Dünya Ülkesiyle Anlaşmalı olan Milli Kütüphanenin E Erişim sistemi tarafından da taranmaktadır. Bu kitap maddi bir değer ile alınıp satılamaz. Kitapta yer alan bilgiler alıntı yapılmak ve ilgili alıntıya atıf yapılmak koşulu ile kaynak gösterilmek üzere bilimsel ya da ilgili araştırmacılar tarafından kullanılabilir.

Metin ve Dil Editörü
Dr. Öğr. Üyesi. Gökşen ARAS

Kapak Tasarımı
Doç. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ

Sayfa Düzeni
Burhan Maden

Baskı-Cilt:
GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI®
Kayaşehir Mah. Başakşehir Emlak Konutları, Evliya Çelebi Cad. 1/A D Blok K4 D29 Başakşehir İstanbul Tel: +902128014061-62 Fax:+902128014063 Mobile:+9053331447861

GÜVEN PLUS GRUP A.Ş.

GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI®
Kayaşehir Mah. Başakşehir Emlak Konutları, Evliya Çelebi Cad. 1/A D Blok K4 D29 Başakşehir İstanbul
Tel: 02128014061-62-63
info@guvenplus.com.tr

1. ULUSLARARASI AKTİF YAŞLANMA VE KUŞAKLAR ARASI DAYANIŞMA KONGRESİ

1ST INTERNATIONAL CONGRESS ACTIVE AGING AND INTER-GENERATIONAL SOLIDARITY

ORGANİZASYON FİRMASI

GÜVEN PLUS GRUP A.Ş.

www.guvenplus.com.tr

1 ULUSLARARASI AKTİF YAŞLANMA VE KUŞAKLAR ARASI DAYANIŞMA KONGRESİ

TAM ve ÖZET METİN KİTABI

1. ULUSLARARASI AKTİF YAŞLANMA VE KUŞAKLAR ARASI DAYANIŞMA KONGRESİ

1ST INTERNATIONAL CONGRESS ACTIVE AGING AND INTER-GENERATIONAL SOLIDARITY

KONGREYİ DÜZENLEYEN KURUM

İSTANBUL

BİLİM VE AKADEMİSYENLER DERNEĞİ

www.istanbulbilimveakademisyenlerdernegi.org

1. ULUSLARARASI AKTİF YAŞLANMA VE KUŞAKLAR ARASI DAYANIŞMA KONGRESİ

1ST INTERNATIONAL CONGRESS ACTIVE AGING AND INTER-GENERATIONAL SOLIDARITY

DAVETLİ KONUŞMACILAR

Doç. Dr. Haluk ŞENGÜN
Kongre Başkanı

Prof. Dr. Suphi VEHİD
Davetli Konuşmacı

Doç. Dr. Eray YURTSEVEN
Davetli Konuşmacı

Doç. Dr. Saliha ÖZPINAR
Davetli Konuşmacı

Dr. Öğr. Üyesi Güven GÜNVER
Davetli Konuşmacı

DEĞERLİ BİLİM İNSANLARI BU KONGRE İSTANBUL BİLİM VE AKADEMİSYENLER DERNEĞİ TARAFINDAN ORGANİZE EDİLMİŞ VE DÜZENLENMİŞTİR.

KONGREMİZ

(ISO 18001- OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

BELGELERİNE SAHİPTİR.

www.istanbulbilimveakademisyenlerdernegi.org
info@istanbulbilimveakademisyenlerdernegi.org

İÇİNDEKİLER

SÖZEL ve POSTER SUNUM TAM METİNLER

KENTTEKİ YAŞLILIK ALGISININ AKTİF YAŞLANMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 25
Şerif ESENDEMİR

YAŞLI BİREYLERDE KUVVET ANTRENMANININ YAŞAM KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ 31
Duygu AKSOY

TÜRKÇE'YE UYARLANAN MİNİ-COG TESTİNİN KURUMSAL BAKIM ALAN YAŞLI BİREYLERDE PSİKOMETRİK UYGUNLUĞU 34
Serap BAYRAM , Esra USTA , Özlem ALTINBAŞ AKKAŞ

YAŞLILIK HİZMETLERİNİN ETKİLİLİĞİ İÇİN ZARURİ BİR ALAN: PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK 42
Çiğdem DEMİR ÇELEBİ, Müge YÜKSEL

GERİATRİK BİREYLERDE SANAL GERÇEKLİK UYGULAMASININ AĞRI, FONKSİYONEL BAĞIMSIZLIK VE DEPRESYON ÜZERİNE ETKİSİ 49
Gamze ÜNVER , Halil İbrahim TUNA , Güler BALCI ALPARSLAN

GERONTOLOJİ HEMŞİRESİ GÖZÜNDEN YAŞAM KALİTESİ 62
Sinem KURTOĞLU , Bahar İNKAYA

BÜYÜKANNE VE BÜYÜKBABALAR İÇİN PSİKOEĞİTİM PROGRAMI: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI ÖRNEĞİ 68
Müge YÜKSEL , Çiğdem DEMİR ÇELEBİ

FİZİKSEL AKTİVİTENİN 50 YAŞ ÜZERİ DİYABET HASTALARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN UYGULAMALI ÖRNEĞİ 78
Çetin YAMAN , Ümran SEVİL , Ayça GÜRKAN , Vasfiye BAYRAM DEĞER , Gülten HERGÜNER , Ali Serdar YÜCEL , Murat KORKMAZ

YAŞLI BİREYLERE YÖNELİK EVDE BAKIM HİZMETLERİNDE FİZİKSEL ZORLUKLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI 83
Ali Serdar YÜCEL , Vasfiye BAYRAM DEĞER , Gülten HERGÜNER , Çetin YAMAN , Perihan ABAY , Yasemin KÜÇÜKÖZKAN , Murat KORKMAZ

YAŞLI BİREYLERDE İLAÇ KULLANIMI VE YAŞAM KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ ... 89
Ümran SEVİL , Ayça GÜRKAN , Vasfiye BAYRAM DEĞER , Ali Serdar YÜCEL , Perihan ABAY , Yasemin KÜÇÜKÖZKAN , Murat KORKMAZ

SÖZEL SUNUM ÖZET METİNLER

YAŞLILARA SUNULAN SAĞLIK HİZMETLERI VE AKTIF YAŞLANMA 94
Banu BEDİR, Zahide KOŞAN

GERİATRİK BİREYLERDE SİGARA KULLANIMININ KOGNİTİF VE EMOSYONEL FONKSİYONLARA ETKİSİ 96
Büşra KALLİ, Pınar ATAK ÇAKIR

AKTİF YAŞLANMA KAVRAMI VE DİNÇ YAŞLILAR 97
Haluk ŞENGÜN

GENÇ ERİŞKİNLERDE FİZİKSEL UYGUNLUK DÜZEYİNİN UYKU VE YAŞAM KALİTESİ İLE İLİŞKİSİ 98
Büşra KALLİ, Pınar ATAK ÇAKIR, Amine ATAÇ

YAŞLILIK HİZMETLERİNİN ETKİLİLİĞİ İÇİN ZARURİ BİR ALAN: PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK 99
Çiğdem DEMİR ÇELEBİ, Müge YÜKSEL

YAŞLI BİREYLERDE KUVVET ANTRENMANININ YAŞAM KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ 100
Duygu AKSOY

DEMANSLI GERİARTRİK BİREYLERİN DENGE DÜZEYLERİNİN YÜRÜYÜŞ VE GÜNLÜK YAŞAM AKTİVİTELERİ ÜZERİNE ETKİSİ 101
Duygu KORKEM

AKTİF YAŞLANMA İÇİN "ULUSAL EVDE BAKIM SİSTEMİ" 102
Erkan ÇAV

GERİATRİK BİREYLERDE SANAL GERÇEKLİK UYGULAMASININ AĞRI, FONKSİYONEL BAĞIMSIZLIK VE DEPRESYON ÜZERİNE ETKİSİ 103
Gamze ÜNVER,Halil İbrahim TUNA, Güler BALCI ALPARSLAN

YAŞLILARDA UYGUNSUZ İLAÇ KULLANIMI: TOPLUM BAZLI BİR ÇALIŞMA 104
Gülsüm Hatice YÜKSEL, Fuat Nihat ÖZAYDIN, Ayşe Nilüfer ÖZAYDIN

BÜYÜKANNE VE BÜYÜKBABALAR İÇİN PSİKOEĞİTİM PROGRAMI: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI ÖRNEĞİ 105
Müge YUKAY YÜKSEL, Çiğdem DEMİR ÇELEBİ

AİLE HEKİMLİĞİNDE YAŞLI SAĞLIĞI HİZMETLERİ 106
Nurten ELKİN

İLERİ GENÇ VE ORTA YAŞLI BİREYLERDE DENGE VE REAKSİYON ZAMANI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 107
Recep Enes ÇELİK, Elif ÖRSELOĞLU, Arzu ÇİLO, Büşra TERİM

TÜRKÇE'YE UYARLANAN MİNİ-COG TESTİNİN KURUMSAL BAKIM ALAN YAŞLI BİREYLERDE PSİKOMETRİK UYGUNLUĞU 108
Serap BAYRAM, Esra USTA, Özlem ALTINBAŞ AKKAŞ

KENTTEKİ YAŞLILIK ALGISININ AKTİF YAŞLANMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 109
Şerif ESENDEMİR

FİZİKSEL AKTİVİTENİN 50 YAŞ ÜZERİ DİYABET HASTALARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN UYGULAMALI ÖRNEĞİ 110
Çetin YAMAN, Ümran SEVİL, Ayça GÜRKAN, Vasfiye BAYRAM DEĞER, Gülten HERGÜNER, Ali Serdar YÜCEL, Murat KORKMAZ

YAŞLI BİREYLERE YÖNELİK EVDE BAKIM HİZMETLERİNDE FİZİKSEL ZORLUKLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI 111
Ali Serdar YÜCEL, Vasfiye BAYRAM DEĞER, Gülten HERGÜNER, Çetin YAMAN, Perihan ABAY, Yasemin KÜÇÜKÖZKAN, Murat KORKMAZ

YAŞLI BİREYLERDE İLAÇ KULLANIMI VE YAŞAM KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 112
Ümran SEVİL, Ayça GÜRKAN, Vasfiye BAYRAM DEĞER, Ali Serdar YÜCEL, Perihan ABAY, Yasemin KÜÇÜKÖZKAN, Murat KORKMAZ

ACTIVE AGING AND NEIGHBOURHOOD DESIGN 113
Assylhan AYATOV, Meyramgul MARATEVA

THE SOCIAL NEEDS OF THE ELDERLY AND THE IMPORTANCE O MASS OPEN SPACES ON ACTIVE AGING 114
Liao KANG, Zhong JIE

THE ROLE OF DISCRIMINATION PERCEIVED RELATED TO ACTIVE AGING 115
Valentino FREIXA

ACTIVE AGING, PREVENTIVE HEALTH AND DEPENDENCY: AMPLOYEES OF DIFFERENT GENDERS, DIFFERENT BEHAVIORS POLITICAL AND MENTAL FORMATS OF ACTIVE AGING 117
Ahmed EL-HAMDI

ADAPTATION AND NON-ADAPTATION OF NEW TECHNOLOGIES TO ACTIVE AGING 118
Lazar MARKOVIC

KENTTEKİ YAŞLILIK ALGISININ AKTİF YAŞLANMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Şerif ESENDEMİR

Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İstanbul / Türkiye

Öz: Türkiye'deki sosyo-demografik dönüşüm hızlı kentleşmeyle birlikte son yıllarda farklı bir boyut kazanmaya başlamıştır. Daha çok kırı mesken eyledikleri söylenen yaşlılar, göçle birlikte kentin gözle görülür önemli sakinleri olmuşlardır, fakat kentin aktif yaşlanma anlamında yaşlıların yaşayacakları/yaşlanabilecekleri ideal mekânlar olup olmadıkları hâlâ bir tartışma konusudur. Kentin yaşlılar için ideal bir mekân/yaş(lı) dostu olması şüphesiz ki sadece hep dillendirilen fiziksel çevrenin düzenlenmesiyle ilgili değildir, sosyal olarak kentte yaşayan insanların yaşlılık algısı da büyük bir önem arz etmektedir. Bu nedenledir ki bu çalışmada kentin yaşlı-dostu topluluklar aracılığıyla, yaşlılık algısı açısından, aktif yaşlanmaya bir katkısının olup olmadığı incelenmiştir. Kentteki yaşlılık algısı bağımsız bir değişken olarak ele alınıp farklı bileşenleriyle bağımlı bir değişken olan aktif yaşlanma üzerindeki etkisi irdelenmiştir. Bu nedenle, Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) Yaşlı-Dostu Kentler Perspektifi'nin 8 ana kriterlerinden biri olan saygı ve sosyal içerme başlığı altında, İstanbul örnek alınarak, yaşlı-dostu kapsayıcı hizmetler, halkın yaşlılık algısı, kuşaklararası ve aile içi etkileşim, halkın eğitimi, toplumsal ve ekonomik içerme kategorileri ele alınmıştır. Bunu desteklemek için de yaşlılık algısının dönemsel olarak dünden bugüne nasıl bir değişim gösterdiği kuramsal bir çerçeve de sunulmuştur. Kentteki yaşlılık algısının bütün bileşenleri dikkate alındığında genel itibariyle yaşlılara yönelik olumsuz/negatif bir algının yaşlıların kente aktif yaşlanmasının önünde büyük bir engel teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu engeli aşmak için de kentlerin sadece fiziki açıdan değil, aynı zamanda sosyal açıdan da yaş(lı) dostu kılınması gerektiğine dair bir hedef çalışmada ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aktif Yaşlanma, Yaşlı-Dostu Kent, Yaşlı-Dostu Topluluklar, Yaşçılık, Gümüş Ekonomi ve Sosyal İçerme

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Türkiye'de 1980'den sonra kente artan göçe rağmen yaşlıların yerlerinde yaşamayı/yaşlanmayı tercih etmeleri sonucunda yaşlılık daha çok kırsal bir nitelik taşımaktadır. Buna rağmen, kentte yaşayanların oranı gün geçtikçe artmaktadır. Dolayısıyla kentin sorunları yaşlıların meseleleriyle farklı bir boyut kazanmışlardır. Bu sorunların başında hızlı kentleşmeyle birlikte yaşlıya olan bakış açısındaki değişim gelmektedir. Söz konusu değişimi çalışmamızı gerektiren şey de kentte yaşlılık algısının sosyal içerme açısından aktif yaşlanmayı etkileyip etkilemediğidir.

Kentte yaşlılık algısı, kuramsal olarak, Fisher'in Yaşlılığa Bakışın 4 Evresi ile Estes'in buna eklediği beşinci evre üzerinden, aktif yaşlanma ise DSÖ'nün yaşlı-dostu kentler rehberinde 8 kriter içerisinde saydığı saygı ve sosyal içermenin alt kategorilerine göre değerlendirilmiştir (Fischer, 1978, Estes, 2001 ve WHO, 2007).

Fischer'e göre yaşlılığa bakış dört evre geçirmiştir: 1. Evre: Kolonyal dönem (1607-1770), 2. Evre: Devrim dönemi (1770-1820), 3. Evre: Modern dönem (1820-1970), 4. Evre: Postmodern dönem (1970-) (Fischer, 1978). Estes bunlara beşincisi olarak kapitalist evreyi de eklemiştir (Estes, 2001).

Birinci evre gerontokrasi evresi olarak görülmektedir. Gerontokrasi, Türkçe'de "yaşlılar ihtidarı" anlamına gelen İngilizce'deki "gerontocracy" sözcüğüne dayanmaktadır. Bu tarz bir yönetim biçiminin sadece Batı'da değil, Sovyetler Birliği'nde modern zamanlara kadar sürdüğü iddia edilmektedir.

Türklerin tarih boyunca yaşlılar iktidarı yerine meşverete/danışmaya dayalı bir yöntemi benimsendiklerini söyleyebiliriz. Cumhuriyet döneminde dahi mahalle bazında muhtarlara yardımcı olan ihtiyar heyetleri bunun bariz bir göstergesidir. Dahası, Anadolu'nun çoğu yerinde görülen aile içinde büyük evladın öne çıkarılması, yaşlanan ebeveyne bakımda bir sorumlulukla yürüyen bir sistemdir.

Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde bir aşiret beyi olarak Ertuğrul Gazi ile birlikte hareket eden ve onun ölümünden sonra Osman Gazi'nin yanında yer alıp Osmanlı Beyliği'nin kök salmasına vesile olan kişinin adının Akçakoca olması büyük bir ipucu değil midir? Fatih Sultan Mehmet'in hocasının adının Akşemseddin olmasını da "ak"ı ak saçlı olmakla özdeş gördüğümüzde Türklerde gerontokrasiden öte ihtiyarların genelde bir danışman ve bilge rolünü oynadıklarını söyleyebiliriz.

İkinci evre devrimlerle özdeşleştirilmektedir. Örneğin, 1789 Fransız İhtilâli, Avrupa ile sınırlı kalmayıp bütün dünyayı etkilemiştir. İhtilâl, özgürlük ve vatandaşlık hakları yönünde iyileştirmeler getirse de devrim değerlerinin yayılmasıyla birlikte gençler ön plana çıkarılıp ihtiyarlar hor görülmüştür. Örneğin, "Moruk"(old gaffer) ve "eski kafalı"(fogy) kavramlarının halk arasında yaygın olarak kullanılmaya başlanması bunun bariz bir göstergesidir.

Üçüncü evre moderniteyle anılmaktadır. Fransız İhtilâli'nin devrim değerleriyle birlikte gençler karşısında arka plana atılan yaşlıların bir kıyaslama/karşılaştırma mantığıyla sorgulandığını görmekteyiz. Bu modernizmin kendini "öteki" üzerinden dualiteler kurmasıyla büyük bir benzerlik göstermektedir. Ki bu dönem, zaten batılı anlamda modern söylemin kurulduğu ve dünyanın gerisi üzerinde bir hegemonya kurmaya çalıştığı bir zamana denk gelmektedir. Genç versus yaşlı ve gerontokrasi/gelenek versus gençlik/modernlik en belirgin dualitelerdir.

Bu evrenin en bariz özelliklerinden biri de gençlere dayalı birtakım sosyal hareketlerin farklı ülkelerde doğmasıdır. Örneğin, 1908'deki Osmanlı Genç Türkler Hareketi, 1930'daki Genç Amerika, 1931'deki Mazzini Genç İtalyası bunlardan birkaçıdır. Dahası, Osmanlı'nın "modern/genç" Batı karşısında "hasta adam" ve "yaşlı çınar" olarak resmedilmesi bu bağlamda okunabilir.

Son evre postmodernizm ile anlatılmaktadır. Yaşlıların ve yaşlılığın artık bilimsel olarak gerontoloji tarafından ele alındığı bir evredir. Bu evrede yaşlılar ve yaşlılık gerontoloji tarafından bir sosyal mesele olarak görülmekte ve dolayısıyla artık bir devlet müdahalesinin gerektiği üzerinde durulmaktadır.

Estes, Fischer'in bu dört evresine beşince evre olarak kapitalist evreyi eklemektedir. Bu evrede artık yaşlılığın ticarileştirildiği, holdingleştiği (aging enterprise) ve tıp-endüstrisi kompleksinin (medical-industrial complex) bir parçası haline geldiğini belirtmektedir (Estes, 2001). Türkiye'de özellikle İstanbul'da 1980'de artan yaşlı bakım müesseselerinin artması yaşlılık ekonomisinin/endüstrisinin gelişmeye başladığına bir işaret gibi görülse de bunun henüz yaşlı bakımına artan talepten dolayı olduğunu söyleyebiliriz. Bu tabii ki Türkiye'nin tıp-endüstrisi kompleksinin bir pazarı olmayacağı anlamına gelmemektedir. Türkiye'nin yaşlı nüfusu arttıkça yaşlılara yönelik hizmetler çeşitleneceği gibi alım-satıma dayalı ürünlerin portföyü de/pazarı da çeşitlenecektir.

Peki Türkiye'nin artan yaşlı nüfusuna rağmen yaşlıların aktif yaşlanması için kentlerimiz yeterince yaşlı-dostu mudur? Bu minvalde, İstanbul, DSÖ'nün yaşlı-dostu kentlerin 8 kriterlerinden biri olan saygı ve sosyal içerme açısından bir örnek olarak sunulmuştur. Bu başlık altında yaşlı-dostu kapsayıcı hizmetler, halkın yaşlılık algısı, kuşaklararası ve aile içi etkileşim, halkın eğitimi, toplumsal ve ekonomik içerme kategorileri incelenmiştir.

Birincisi, Türkiye'de yaşlı-dostu kapsayıcı hizmetler bütün eksikliklerine rağmen her geçen gün artmaktadırlar. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın 2011 yılında Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nü kurarak bu yıl T.C. Cumhurbaşkanlığı himayelerinde I. Yaşlılık Şurası'nı yapması, bu alanda umut verici bir adımdır. Ayrıca, söz konusu bakanlığın yaşlılara yönelik Yaşlı Yaşam Evi Projesi, Yaşlı Bakım Hizmetleri, Yaşlı Hizmet Merkezleri, Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu, Aktif Yaşlanma Stratejisi Belgesi, Türkiye'de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı Uygulama Programı, Yaşlı Destek Programı (YADES), Durum Tespit Çalışması gibi alt başlıklarda toplayabileceğimiz hizmetler yaşlı-dostu politikaların geçte olsa hayata geçtiklerinin birer işaretidirler (Yeşil ve Cengiz, 2018: 26). Burada önemli olan şey yaşlı-dostu hizmetlerin artmasıyla birlikte yaşlıların aktif yaşama katılmaları ve dolayısıyla aktif yaşlanmalarıdır, çünkü yaşlıları kapsayan hizmetler ile aktif yaşlanmaları arasında doğru bir orantı vardır.

İkincisi, Türkiye'de halkın yaşlılık algısının yukarıdaki tartışma bağlamında ele aldığımızda bütün dünyada artan yaşçılık(ageism) yaklaşımı/uygulamaları yüzünden değiştiği görülmektedir (Arun, 2018). Görsel ve yazılı medya dilinin halkın yaşlılık algısını yönlendirdiği ve dolayısıyla yaşlıları aktif yaşlanmalarının önünde bir engel teşkil ettiği ortadadır. Özellikle, karikatürlerde yaşlıların "çirkin" ve "sorunlu" olarak sunumu halkın algısına etki etmektedir.

Üçüncüsü, kuşaklararası ve aile içi iletişim, teknolojinin hızlı ilerlemesi karşısında farklı bir hâl almaya başlamıştır (Kılıç, 2018). Ailenin yapısında bile büyük bir değişim görülmektedir. Geniş aileden çekirdek aileye geçiş kentleşmeyle birlikte hız kazanmaya başlamıştır. Başka bir deyişle, dede/nine ile torunun birlikte yaşadıkları ailelerin yerini sadece baba/anne ile çocuğun yaşadıkları aileler almaya başlamıştır. Bu da aynı soydan olan bireylerin mekânın farklılaşmasından dolayı birbirlerinden yabancılaşmasını beraberinde getirmiştir. Yabancılaşma da ne yazık ki beraberinde sosyal izolasyon ve yalnızlaşma getirerek aktif yaşlanmanın önünde bir engel teşkil etmeye başlamıştır.

Dördüncüsü, halkın eğitimi yaşlısına bakışını da etkilemektedir. Buna rağmen eğitim düzeyi kıra göre yüksek olan kentler de yaşlılık algısının çok daha pozitif olduğunu iddia etmek zordur. Bundan da anlaşılıyor ki halkın eğitimi, yaşlılık algısı ve yaşlıların aktif yaşama katılmaları noktasında tek başına yetmemektedir. Eği-

timin toplumun din, kültür, sosyo-ekonomik durum gibi farklı bileşenleriyle birleşip topyekün bir toplumsal kalkınmanın aracı olması gerekmektedir. Bu nedenle, beşinci olarak, toplumsal içerme büyük bir önem arz etmektedir. Yaşlıların toplumun her katmanına katılımları sağlanarak aktifleşmeleri sağlanmalıdır. Bunun için de kentin yaşlı-dostu olması kadar topluluklar-dostu olması da gerekmektedir. Zira yaşlının sosyal hayatını ilgilendiren çoğu şey o kentte yaşayan bireylerle ve mensubu oldukları topluluklarıyla irtibatlıdır. Dolayısıyla yaşlı-dostu olan bireyler/topluluklar yaşlıların aktif olmaları noktasında daha büyük bir rol oynamaktadırlar.

Son olarak, yaşlıların istihdamının ve aktifleşmesinin sağlanması için gümüş ekonominin gelişmesi gerekmektedir (Demirbilek ve Öktem-Özgür, 2017). Buna rağmen belirli yaştan sonra iş bulmanın çok güç olduğunu kabul etmek gerekir, çünkü iş dünyası genç insanları daha "üretken" görmekte ve dolayısıyla onların istihdamına öncelik vermektedir. Emeklilikle birlikte yapılabilecek işler daha çok yaşlıların aktif yaşlanması için gönüllü işler kategorisinde kalmaktadır.

AMAÇ

Bu çalışma genç bir nüfusa sahip olmamıza rağmen gün geçtikçe artan yaşlı nüfusumuzun aktif yaşlanması için hızlı kentleşmeyle gelişen algının pozitif yönde seyretmesini amaçlamıştır. Bu nedenle, öncelikle bir durum tespiti/vaka analizi yapıp toplumda bir duyarlılık oluşturmayı hedeflemiştir. Ayrıca, yaşlıların kendi kendilerine yetebildiklerini ve dolayısıyla tecrübelerini kuşaklararası ilişkiler bağlamında genç nesillere aktarabileceklerinin önemine dikkat çekilmek istenmiştir.

KAPSAM

Bu çalışma hızlı kentleşmeyle birlikte değişen yaşlılık algısının aktif yaşlanma üzerindeki etkisini İstanbul örneğinde sunmaktadır. Bu nedenle, çalışmanın alanı sadece İstanbul'u kapsadığı için çalışma, bütün kentleri temsil ettiği iddiasında değildir, ama İstanbul bir dünya şehri ve de Türkiye'nin bir aynası olduğu için konunun ehemmiyetine binaen önemli bir kesit sunmaktadır.

YÖNTEM

Çalışmanın yöntemi öncellikle ikincil kaynaklar üzerinden bir durum tespiti yaparak vakayı ortaya koymak; sonrasında ise İstanbul'da yaşayan bir yaşlı, bakıcısı, konu uzmanı ve 4. göz dediğimiz bağımsız değerlendiricinin görüşüne başvurarak nitel ve nicel bileşimi karma metotla verileri ortaya koymaktır. İstanbul örneğinde kişiler amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmişlerdir.

BULGULAR

DSÖ'ünün yaşlı-dostu kentlerin 8 kriterlerinden biri olan saygı ve sosyal içerme başlığı altında İstanbul'da yaşlı-dostu kapsayıcı hizmetler, halkın yaşlılık algısı, kuşaklararası ve aile içi etkileşim, halkın eğitimi, toplumsal ve ekonomik içerme kategorilerinde Tablo 1'de görüldüğü üzere şu bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 1. Kategoriler

Kategori	Yaşlı	Bakıcı	Uzman	4. Göz	Toplam (-)	Toplam (+)
Yaşlı-dostu Kapsayıcı Hizmetler	-	+	+	-	2	2
Halkın Yaşlılık Algısı	-	-	-	-	4	0
Kuşaklararası ve Aile İçi Etkileşim	+	+	-	+	1	3
Halkın Eğitimi	+	-	+	+	1	3
Toplumsal İçerme	-	+	+	+	1	3
Ekonomik İçerme	+	-	+	-	2	2
Genel Toplam	3(+), 3(-)	3(+), 3(-)	4(+), 2(-)	3(+), 3(-)	11	13

Kaynak: (WHO, 2007)

Tablo 1'de bulgulara göre İstanbul'da yaşlıya saygı ve sosyal içerme konusunda genelde olumlu bir kanaat vardır. Böyle bir durumun olduğuna dair en çok uzman inanmaktadır (%66,7 +). Yaşlı, bakıcısı ve 4. göz bu konuda nötr kalmıştır (%50). En büyük sorun halkın yaşlılık algısında görülmektedir (%100 -). Halk eğitimi, toplumsal içerme, kuşaklararası ve aile içi etkileşimde denekler tarafından %75 oranında olumlu görüş beyan edilmiştir.

SONUÇ

Yukarıdaki bulgulardan yola çıkarak şu sonuçlara ulaşılmıştır. Kır-kent ayrımında kentte yaşlılığa dair genel bir kanaat olarak sunulan negatif algının olduğuna dair ön yargının doğru olmadığı görülmüştür. Yaşlılık algısının kırda-kentte yaşanılmasından/yaşlanılmasından daha çok din, kültür ve eğitim düzeyine göre şekilleneceği ortadadır. Yaşlılık algısına dair uzman görüşünün %66,7 oranında olumlu olması bunun en açık bir delilidir. Bu da göstermektedir ki aktif yaşlanmanın kentteki engellerini sosyal yönden daha çok fiziki çevre, ulaşım, park ve bahçeler gibi eksiklerde aramak gerekir. Bu şüphesiz ki bu, sosyal anlamda aktif yaşlanmanın önünde hiçbir engel olmadığı anlamına gelmemektedir. Burada sadece aktif yaşlanma önündeki fiziki ve sosyal engelleri birlikte değerlendirip kentleri her açıdan yaşlı-dostu ve hatta can-dostu kılmamız gerekmektedir. Elde edilen verilerde %100 oranında halkın yaşlılık algısında negatif bir yaklaşımın olması hiç hayra alamet değildir. Bu algının neden oluştuğuna dair ciddi medya analizleri gerekmektedir, çünkü günümüz dijital çağında görsel, yazılı ve hatta sosyal medya üzerinden yaşlılara dair olumsuz yargıların oluşturulduğu gün gibi ortadadır. Özellikle karikatürlerle yaşlıların "çirkin" bir biçimde karikatürize edilerek aşağılandıkları görülmektedir. Bazı dizilerde

gelin-kaynana dayanışması yerine çatışması öne çıkarılarak kuşaklararası ve aile içi etkileşim baltalanmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmamızda bu konuda %75 oranında olumlu bir yaklaşım ortaya çıkmış olsa da geriye kalan %25'lik bir oran da çok ciddi bir rakamdır, çünkü toplumun çekirdeği olan aile yapısında en ufak bir hareket toplumun genelinde önü alınamaz büyük sorunlar oluşturmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmamızda aktif yaşlanmanın kentte geniş toplumsal katmanlar tarafından benimsenmesi için aile-dostu politikaların gündem olması bir öneri olarak sunulmaktadır. Zira eğitimin ve sosyalleşmenin ilk başladığı yer olan ailenin hayatın her alanından ve aşamasında büyük ve önemli bir rolü vardır.

KAYNAKÇA

Arun, Ö., (2018). Yaşlanmayı Aşmak. Ankara: Phoenix Yayınları.

Demirbilek, T., Öktem-Özgür, A., (2017). Gümüş Ekonomi ve Aktif Yaşlanma Bağlamında Yaşlı İstihdamı. Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 10 (1): 14-28.

Estes, C.L., (2001). Social Policy & Aging. London: Sage Publication.

Fischer, D.H., (1978). Growing Old in America. Oxford: Oxford University Press

Kılıç, N.P., (2018). Kuşaklararası İletişim: Üniversite Öğrencilerinin Yaşlılarla İletişim Biçimleri. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11(55): 849-860.

WHO (2007). Global Age-friendly Cities:A Guide. Geneva: WHO Press.

Yeşil, Y., Cengiz, M.Ç., (2018). Analyzing Family and Social Policy Ministry's Activities about Elderly People. Journal of Strategic Research in Social Science, 4 (3): 21-34.

KATILIM BELGESİ

CERTIFICATE OF ATTENDANCE

DOÇ. DR. ŞERİF ESENDEMİR

Zeytinburnu Hilton Otel'de 14 Mart 2019 tarihinde gerçekleştirilen
1. Uluslararası Aktif Yaşlanma ve Kuşaklararası Dayanışma Kongresi'ne katılmıştır.

We extend our thanks for your contributions to the
1st International Congress On Active Aging And Inter-Generational Solidarity
held in Zeytinburnu Hilton Otel on 14 March 2019.

Prof. Dr. Ayhan AYTAÇ	Prof. Dr. Bülent EKER	Prof. Dr. Mustafa TALAS	Prof. Dr. Ümran SEVİL
İBAD Yönetim Kurulu Üyesi	*İBAD Yönetim Kurulu Üyesi*	*İBAD Yönetim Kurulu Üyesi*	*İBAD Yönetim Kurulu Başkanı*

T.C.
İSTANBUL BİLİM ve AKADEMİSYENLER DERNEĞİ
Kayabaşı Mh. Evliya Çelebi Cd. Emlak Konut Başakşehir
Evleri 1/A D Blok Kat: 4 Daire: 29 Başakşehir / İST.
Tel: 0212 807 40 63 İstanbul V.D.: 481 062 0928
Kütük No: 34-228-066

İSTANBUL BİLİM VE AKADEMİSYENLER DERNEĞİ
2016